

Şube Müdürlüğü Sınavı Hazırlık Kitabı

Konu Anlatımı ve Soru Cevap

Kalem Kitap Yayıncılık

ISBN: 978-625-99152-0-3

Tüm hakları saklıdır.

Yayıncı izni olmadan kısmen de olsa hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

2023

Kapak Tasarım

Dizgi: CENK DİNÇER

Baskı ve Cilt

Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti.

İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 770. Sokak No: 105/A Yenimahalle - ANKARA

Sertifika No: 13987

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Cebeci Kampüsü

Cebeci-Çankaya-ANKARA

0 312 3633350-5020

Sertifika No: 40593

www.kalemkitap.com.tr

ÖNSÖZ

Değerli Okuyucularımız;

MEB GYS Şube Müdürlüğü Konu Anlatımı ve Soru-Cevap kitabımız, MEB tarafından yapılacak olan Milli Eğitim Bakanlığı Görevde Yükselme Şube Müdürlüğü Seçme Sınavı'na hazırlık amacıyla alanında uzman yazar komisyonumuz tarafından kaleme alınmıştır.

On bölümden oluşan sınav konuları ayrı ayrı bölümler şeklinde hazırlanmıştır.

İlk dokuz bölüm konu anlatımları şeklinde, mevzuat kısımlarının yer aldığı bir bölüm tam kavrama tekniği ile soru-cevap şeklinde hazırlanmıştır.

Anlatılan konuların somutlaşması için konuların arasına püf noktalar, pratik çözümler, yazar notları ve tablolar eklenmiştir.

Sadeleştirilmiş ve ihtiyaca göre hazırlanmış öz ve net bilgilerden oluşan bu yayınınızın sınava hazırlanan siz değerli okuyucularımıza katkı sağlamasını diliyoruz.

Kalem Kitap
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi Cebeci Kampüsü

MEB GÖREVDE YÜKSELME SINAVI ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ GENEL BİLGİLER

Sınavda, Millî Eğitim Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme, Unvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmeliğin 12. maddesi hükmüne göre, konu başlıkları ile ağırlıkları aşağıda belirtilmiştir.

Adaylara toplam 60 adet (5) şıklı çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir test uygulanacaktır.

SIRA NO	KONU ADI	SORU SAYISI
1.	Türkçe dil bilgisi	5
2.	Yönetimde İnsan İlişkileri ve İletişim	2
3.	Yönetim, liderlik ve organizasyon	3
4.	İnsan hakları ve demokrasi	1
5.	Yönetimde etik	1
6.	Türk idare sistemi	2
7.	Protokol kuralları	1
8.	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2
9.	Genel kültür	5
10.	T.C. Anayasası	5
11.	657 sayılı Devlet Memurları Kanunu	4
12.	1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu	4
13.	222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu	4
14.	652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK	1
15.	4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunu	2
16.	5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu	3
17.	2886 sayılı Devlet İhale Kanunu	2
18.	4734 sayılı Kamu İhale Kanunu	2
19.	4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu,	1
20.	4982 sayılı Bilgi edinme Hakkı Kanunu	1
21.	5442 sayılı İl İdaresi Kanunu	3
22.	4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu,	3
23.	5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu	3
TOPLAM		60

İÇİNDEKİLER

I. TÜRKÇE DİLBİLGİSİ	5
II. YÖNETİMDE İNSAN İLİŞKİLERİ VE İLETİŞİM	43
III. YÖNETİM, LİDERLİK VE ORGANİZASYON	53
IV. İNSAN HAKLARI VE DEMOKRASİ	62
V. YÖNETİMDE ETİK	77
VI. TÜRK İDARE SİSTEMİ	87
VII. PROTOKOL KURALLARI	100
VIII. ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ	112
IX. GENEL KÜLTÜR	166
X. GENEL MEVZUAT	174
• T.C. Anayasası	174
• 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu	185
• 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu	197
• 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu	202
• 652 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK	208
• 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunu	213
• 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu	217
• 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu	228
• 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu	237
• 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu	242
• 4982 sayılı Bilgi edinme Hakkı Kanunu	246
• 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu	248
• 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu	250
• 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu	261

1 TÜRKÇE

ANLAM BİLGİSİ

Anlam bilgisi konusu sözcükte anlam, cümlede anlam ve paragrafta anlam olmak üzere üç başlık altında ifade edilmektedir.

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcükte anlam konusu gerçek anlam, terim anlam ve mecaz anlam olarak iki ana başlıkta toplanabilir. Gerçek anlam da temel (başat-ilk anlam) ve yan anlam olarak iki başlık altında dile getirilmektedir.

Dikkat: Sözcüklerin gerçek anlamları ile yan anlamları hatta terim anlamları arasında da bir anlam ya da günlük hayatta bir benzerlik bulunmaktadır. Bu durum yukarıda verilen örneklerde de görülmektedir.

1-) Gerçek anlam:

Sözcüğün gerçek hayatta görebileceğimiz, dolaylı veya gerçekten uzaklaşarak değişmeceli (mecazi) olarak başka bir anlam taşımadığı karşılıklarına gerçek anlama denilmektedir.

Gerçek anlam iki başlıkta ifade edilebilir.

a) Temel anlam:

Temel ya da başat anlam, bir kelimenin aklımıza ilk gelen anlamıdır. Kelimelerin, sözlükte yer alan ilk anlamları da temel anlamlarıdır. Bu yüzden temel anlama, sözlük anlamı da denilmektedir.

Uyanır uyanmaz **perdeyi** açıp pencereden dışarıya baktım.

“**Perde**” kelimesini duyduğumuzda aklımıza ilk olarak “pencerelerin önüne takılıp ışığın girmesini engellemeye yarayan örtü” gelir. Bu cümlede “perde” sözcüğü aklımıza ilk gelen bu anlamıyla kullanıldığından gerçek anlam taşımaktadır.

Karabaş, bir şeyin **kokusunu** aldı.

(koku: Nesnelere yayılan zerrelerin burunda uyandırdığı duygu)

Kör adama kimse yardım etmedi.

(kör: Görme engeli)

Kitaplarını **boş** bir kutuya yerleştirdi.

(boş: İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan)

Dikkat: Bir sözcüğün temel anlamda kullanılıp kullanılmadığını anlamak için; sözcüğü cümleden alıp tek başına kullanıldığında cümledeki anlamının aynısını veriyor ise sözcük temel anlamında kullanılmıştır. Unutmayınız, temel anlam sözcüğün ilk akla gelen anlamıdır. Başım ağrıyor ama ağrı kesici içmedim. Cümlesinde baş vücuttaki bir organ olarak kullanılmıştır.

b) Yan anlam:

Sözcüğün temel anlamıyla bağlantılı ya da benzer olarak zamanla ortaya çıkan değişik, yeni ve gerçek anlamlara yan anlam denir. Sözcüğün gerçek anlamının dışında, **ancak gerçek anlamıyla az çok yakınlık taşıyan** yeni anlamlar kazanması yan anlamı oluşturur. Bir sözcüğün yan anlam kazanmasında genellikle yakıştırma ve benzerlik ilgisi etkili olmaktadır.

“göz” dendiğinde akla ilk gelen, kelimenin temel anlamı olan organ adıdır. Ama “iğnenin gözü”, “çantanın gözü”, masanın gözü” tamlamalarındaki anlamlar benzetme yoluyla kazandırılmış yeni anlamlardır. Bunlara da yan anlam denir.

Ağzımda garip bir tat var, galiba hasta olacağım. (Ağız: vücudumuza besinlerin giriş yeri, bir organımız.)

Dolmuştan yol **ağzında** indim.

(Yolun giriş yeri, başlangıç bölümü; vücudumuzun bir nevi giriş yerine benzerliğinden dolayı yolun giriş yeri de ağız sözcüğü ile karşılanmaktadır. Bu durum yan anlamdır.

“düşmek” kelimesi “Meyveler tek tek yere düştü” cümlesinde temel anlamda; “Çocuğun pantolonu düşüyordu”, “Bu yılın ilk karı düştü” cümlelerinde yan anlamdadır. Beşiktaş sırtlarına ağaç dikiyorlar. (arka taraf) Uçağın **kanadı** havada parçalanmış.

Başı kırık bir çiviye sökmeye uğraşiyor.

Kapının **kolunu** kırınca babamdan azar işittim.

Dikkat: Yan alman cümleden tamamen bağımsız bir anlam değildir. Temel anlama benzerlik ve ilgi gibi yollarla bağlı olarak kazanılan yeni anlamdır.

2-) Terim Anlam:

Sözcükler zaman içinde ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli yeni anlamlar kazanabilir. Bu durumlardan birisi de sözcüklerin kendilerine bir bilim, spor, meslek, sanat dalları içinde yeni anlamlar kazanmasıdır.

Örneğin “**sahne**” tiyatro ile “**zamir**” Türk Dil Bilimi ile ilgili bir terimdir.

Oyuncular **sahneye** çıktılar.

Zamirleri örneklerle anlatmak istedi.

Bitkiler besinlerinin yaklaşık % 85’ini **kökleri** sayesinde alırlar.
(Terim Anlam-Biyoloji Terimi)

Dikkat: Bir sözcük birçok dalda terim anlamda kullanılabilir.

Hiçbir ek almamış halde bulunan kelimelere kök denir. (Dil Bilgisi)

Dokuz kök dışına üç olarak çıkar. (Matematik)
Bitkiyi toprağa bağlayan köklerdir. (Coğrafi Terim)

Günlük hayatta sıkça kullanılan terim anlamlı sözcüklere örnekler aşağıda verilmiştir.

- tıp terimleri: adrenalin, akne, bakteri, kist, üreter, narkoz...
- matematik terimleri: dikdörtgen, açı, basamak, küme, yamuk, logaritma...
- edebiyat terimleri: roman, hikaye, şiir, kinaye, beyit, kompozisyon, münazara...
- hukuk terimleri: beraat, feragat, hüküm, şerh, tahliye...
- müzik terimleri: akort, nota, porte, aralık, melodi, metronom, tuşe...

f) astronomi terimleri: astroid, atmosfer, gezegen, gök taşı, meteor...

g) sanat tarihi terimleri: atölye, bezeme, cephesellik, taraklama...

h) dinbilim terimleri: hadis, hakikat, halife, ehlibeyt...

Dikkat: Sözcüklerin terim ya da başka bir anlamda olduğu kullanıldığı cümleye göre değişiklik gösterebilir.

3-) Mecaz Anlam:

Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak başka bir anlam kazanmasına “mecaz anlam” denir. Sözcük gerçek anlamı ile alakası olmayan başka bir anlamda kullanılmıştır. Mecaz anlam ifadeye renk katmak, anlatımı çarpıcı kılmak veya anlatmak istediğimizi vurgulamak için sıkça başvurduğumuz bir dil zenginliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mecaz anlam örneklerinde de görüldüğü gibi günlük hayatta sıkça başvurduğumuz bu kullanım anlatmak istediğimizi daha kolay karşılamak için başvurduğumuz bir yöntemdir.

Bu sözler ona **ağır** geldi. (Kırıcı, insanın gücüne giden)

Bu **ince** davranışınız herkesi etkiledi. (Zarif, nazik)

Bu çocuk **keskin** bir zekâyâ sahip. (Kıvrak)

Bu haberi duyunca adam adeta **yıkıldı**. (Mahvolmak)

Dikkat: Mecaz anlam ile ilgili çıkan sorularda sözcüğün soru kökündeki anlamının benzerini şıklarda bulmanız istenir ya da açıkça şıklarda yer alan ifadelerde mecaz anlamı ya da mecaz olmayan anlamı bulmanız istenmektedir.

Söz Grupları:

Kelime grubu; bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği veya bir hareketi karşılamak amacıyla belirli kurallar çerçevesinde yan yana gelen kelime topluluğudur. Tek kelime ile karşılanamayan varlık, kavram, nitelik, durum ve hareket, kelime gruplarıyla karşılanır.

a) Deyimler:

Söze güzellik katmak ve anlatımı güçlendirmek

3 YÖNETİM, LİDERLİK VE ORGANİZASYON

LİDERLİK

Belirli amaçlara yönelmiş bulunan insan grubunun hedeflere doğru yönlendirilmesi ayrı bir beceri ve ikna etme yeteneğini gerektirir. Buna göre Önderlik veya Liderlik; Bir grup insanı belirli amaçlar etrafında toplayabilme ve bu amaçları gerçekleştirmek için onları harekete geçirme bilgi ve yeteneklerinin toplamıdır denebilir.

Lider ile ilgili bazı tanımlar şunlardır.

- Lider, bir amaca doğru örgüt çalışanlarını peşinden sürükleyen ve onları belirli amaçlar doğrultusunda davranışa sevk eden kişidir.
- Liderlik; “insanları zor kullanmadan belirli yönlerde doğru harekete geçirmedir”
- Liderlik; “problemleri gerçekçi bir gözle görmek ve alternatif çözüm önerilerini geliştirmeye yönelik kişisel yeteneklere sahip olmaktır”.
- Liderlik; “Örgütü amaçlarına ulaştırmak için yöneticinin taşıması gereken yönetsel yetki ve kişisel yeterliliğin ürünüdür”.
- Liderlik; “örgütün amaçları ile personelin beklentileri ve gereksinimlerini uyumlaştıran ve bunları davranışa dönüştürme yeteneği bulunan yönetsel beceriler bütünüdür”.
- Liderlik; “Örgütün bütün unsurları ile birleştiren (kültürel, ekonomik, moral, sosyal) ve ortak bir algı dayanağı yaratan bir iletişim yeteneğidir”.

Lider ile yönetici arasında ciddi farklar vardır. Lider, kendi karizması, becerisi ve bilgeliği ile bireyleri yönlendirirken; yönetici elindeki yetkiyi yasaların desteği ile kullanarak kitleleri etkilemektedir.

Liderliğin özellikleri ilgili bazı önemli noktalar şöyledir:

- Liderlik, değişim ve dönüşüm yapabilme işidir.
- Liderlik, insanları kendi istekleri ile davranışa sevk edebilme, insanlara ileriye bakarak ulaşmaya değer saydıkları hedefler verebilme yani “sanat” yanı ağır basan bir iştir.

- Liderlik sürecinde liderin görev tanımı yoktur.
- Liderlik, hedeflerin ve yapılacak işlerin belirlenmesi ile ilgilidir. Liderlik sürecinde, formel (kurallara bağlı) örgüt yapısı şart değildir. Liderlik, insanları etkileyebilme ve harekete geçirebilme işidir.
- Lider, başkalarına iş yaptırma gücünü yasal yetkilerden değil, kişisel özelliklerden ve içinde bulunduğu koşullardan alır.
- Lider, içinde bulunduğu gruptan doğar ve aynı grubu davranışa yöneltir.
- Lider, amaçları kendisi saptamaktadır.
- Lider, bağlı bulunduğu grubun amaçlarını belirleyen ve bu amaçlar doğrultusunda grup üyelerini etkileyen ve davranışa yöneltten kişidir.

Yöneticinin belirgin özellikleri ise şöyle ifade edilebilir.

- Yönetici, Eğitim, ölçme, süreçler vb. dayanan “bilimsel” yanı ağır basan bir iştir. Yönetim sürecinde yöneticinin görev tanımı bulunmaktadır.
- Yönetim, tanımlanmış hedeflere ulaştıracak işlerin en etkin şekilde yaptırılması ile ilgilidir. Yönetim, formel (kurallara bağlı) bir örgüt yapısı içinde gerçekleşir.
- Yönetim, bir meslek uygulamasıdır.
- Yönetici, gücünü yasa, yönetmelik gibi biçimsel yapıdan alır. Yönetici, başkaları tarafından göreve getirilir.
- Yönetici, başkalarının saptadığı (örneğin işverenin ya da kurumun) amaçlara hizmet eder.
- Yönetici, başkaları adına çalışan, önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için çaba harcayan, işleri planlayan, uygulatan ve sonuçları denetleyen kişidir.

Liderlik Teorileri

1) Özellik Teorisi

Liderin sahip olduğu özellikleri, o kişinin lider olmasını sağlayan faktör olarak ifade eden bu teori; Zekâ, Özgüven, Kararlılık, Dürüstlük, Sosyalleşebilme yeteneği gibi çeşitli özelliklere sahip olmayı bir bireyin lider olabilmesi için ön koşul olarak kabul eder.

2) Davranışsal Liderlik Teorileri

Özellikler teorisinin aksine davranışsal liderlik teorileri; eğitimle bireylere liderlik özelliklerinin kazandırılabilirliğini, liderliğin doğuştan gelen bir ayrıcalık olmadığını öne sürmektedir.

Liderlerin belirgin ve benzer ne tür davranışlar gösterdiklerini ortaya koymak bu teorilerde temel amaç olarak öne çıkmaktadır.

Davranışsal liderlik teorileri davranışlarla liderliği açıklamaya çalışmayı hedeflemiştir. Üniversitelerinde davranışsal liderlik teorileri ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

Bu araştırmalara göre;

Liderlik davranışına ilişkin farklı boyutların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yapılan değerlendirmelerde bu boyutlar iki temel nokta etrafında toplanmıştır.

Araştırmalara göre ortaya çıkan iki temel boyut; kişiyi dikkate alma (birey yönelimlilik) ve inisiyatif (görev yönelimlilik) olarak ifade edilmektedir.

Bu araştırmayı yapan bilim insanları araştırmadaki amacı davranışsal özelliklerle performans arasında bağlantı kurmak olarak dile getirir.

Başka bir üniversite araştırmasında ise liderlik davranışına ilişkin iki boyut ortaya koyulmuştur. Bu boyutlar kişiye yönelik davranış ve işe yönelik davranış olarak adlandırılmaktadır.

3) Durumsal liderlik teorileri

Bu teoriye göre, etkili liderlik ile örgütün içinde bulunduğu çevre koşulları arasında yakın bir ilişki vardır. Çevre koşulları liderin liderlik tarzını ve davranışlarını etkilemekte ve şekillendirmektedir.

Durumsal liderlik teorisi bağlamında lider değişen ortama uygun özellikler taşımaları ve mümkünse kendisini çevre koşullarına hızlı bir şekilde adapte edebilmelidir.

Durumsal liderlikle ilgili öne çıkan iki temel teori mevcuttur. Bunlar:

a) Fred Fiedler'in Etkin Liderlik (Önderlik) Modeli

Bu modele göre liderlerin davranışlarının etkinliğini belirleyen üç önemli duruma bağlı değişken bulunur. Bunlar:

Lider ile lideri takip edenler (izleyiciler) arasındaki ilişkiler, Liderin Gerçekleştiyeceği (Başarılacak) İşin Niteliği, Liderin Örgütteki Konumuna (Mevkiye)

Dayanan Otoritesinin Derecesi

b) Yol-amaç teorisi

Liderin görevi takipçilerinin amaçlarına ulaşmaları için gerekli olan bilgi, destek ve diğer kaynakları sağlamak ve onlara yol bu teoride ana ilkedir.

Yol-amaç teorisine göre, liderlerde bulunması gereken dört çeşit liderlik davranışı vardır:

- Yönlendirici Lider
- Destekleyici Lider
- Katılımcı Lider
- Başarıya Yönelik Lider

İzleyenlerin kişilik özelliklerine, izleyenler üzerinde oluşacak zaman ve çevre baskısına, ayrıca işin niteliği gibi faktörlere göre liderin sergilediği davranışlar, değişmektedir.

Liderlik Tarzları

1) Geleneksel Liderlik Tarzları

a) Otokratik Liderlik

Otokratik liderler, ona bağlı çalışanları-astlarını, emir vererek ve hatalarını eleştirerek motive ederler.

Otokratik lider, örgütte katılımcılığı desteklemez ve tüm yetkiyi elinde bulundurmaya çalışır.

b) Demokratik- Katılımcı Liderlik

Demokratik lider, çalışanları yaptıkları işler hakkında bilgilendirir, fikirlerini söylemeleri ve öneri getirmeleri için onları cesaretlendirir. Demokratik lider, her konuda takipçilerin fikrini alır ve katılımcılığı benimser.

Demokratik lider, sahip oldukları yönetim yetkisini grup üyeleriyle paylaşma eğilimi gösterir.

c) Tam Serbestlik Tanıyan- Liberal Liderlik

Tam serbestlik tanıyan- liberal liderler, takipçilere hiç müdahale etmeden onlara tam bir serbestlik tanırlar.

Tam serbestlik tanıyan- liberal liderler, sahip oldukları yönetim yetkisini pek kullanmazlar. Yani kendilerine verilen gücü kullanmaz ve sorumluluk almazlar.

Tam serbestlik tanıyan- liberal liderler, grup üyelerini kendi hallerine bırakırlar ve her çalışanın kendisine verilen kaynaklar dâhilinde amaçları belirlemelerine, plan ve programlarını yapmalarına imkân vererek onların hedefleri gerçekleştirmelerini beklerler.

4 İNSAN HAKLARI VE DEMOKRASİ

İnsan Hakları:

İnsan oldukları için tüm insanların; doğuştan sahip oldukları, devredilemez ve vazgeçilemez haklarıdır. Bu haklar insan onurunu korumayı, insanlığın maddi ve manevi gelişmesini sağlamayı amaçlayan haklar olarak ifade edilebilir.

Dikkat: Temel insan hakları belirli kavramlar etrafında ifade edilmektedir. Bu alanın terimlerinin bilinmesi sınavlarda adlandırma nedeniyle soru kayıplarını önlemekte hayati önem taşımaktadır.

İnsan – Kişi (insan hakları ve demokrasi metinlerinde kişi veya birey olarak anılmaktadır.) : Kanun ve yasal normlar nezdinde hak sahibi olan, sahip olduğu hakları kullanarak insana özgü imkânları değerlendirebilen varlık kişi ya da birey olarak ifade edilir.

Hak: Toplumun yasalarının yani hukuk kurlarının kişilere belirli sınırlar dâhilinde davranışlar ortaya koymaya izin vermesi, belirli durum ve nesnelere istemeye yetkili kılmasıdır. Hak bir toplumun ferdi olan kişilere sınırlar dâhilinde verilen yetkidir.

Özgürlük: Özgürlük veya erkinlik, birinin engellenmeden ya da sınırlandırılmadan istediğini seçebilmesi, yapabilmesi ve hareket edebilmesi durumudur. Yasal açıdan ise kişinin başkasına zarar vermeden istediğini yapabilmesi olarak değerlendirilir.

Sorumluluk: Kişinin yaptıklarından mesul olmasıdır.

Eşitlik: Kimseye; dil, din, ırk ve cinsiyet gibi özellikler nedeniyle ayrımcılık yapılmaksızın tüm bireylerin-kişilerin-insanların aynı hak ve özgürlüklere sahip olmasıdır.

Temel Kavramlar

Kişilere yasa ve yönetmeliklerle verilen somut hakları güvence altına alan ve anayasada yer verilen soyut ve genel nitelikli haklara “anayasal haklar” ya da “temel haklar” denir.

Temel Haklar:

İnsanın değerini korumaya yönelik asgari haklar olarak da ifade edilen, bireylere- kişilere, yasa ve yönetmeliklerle verilen somut hakları güvence altına alan ve anayasada yer verilen soyut ve genel nitelikli haklara anayasal haklar ya da temel haklar denir.

Anayasada yer alan Temel Hak ve Özgürlükler aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır.

a) Koruyucu Haklar

Kişileri, devlete ve topluma karşı koruyan hak ve özgürlüklere koruyucu haklar denir. Anayasa’ımızda koruyucu haklar “Kişinin Hak ve Ödevleri” başlığı altında sayılmıştır. Başlıklar halinde bu haklar;

- Kişi dokunulmazlığı (kişinin maddi ve manevi varlığı) (m.17),
- Zorla çalıştırma yasağı (m.18),
- Kişi hürriyet ve güvenliği (m.19),
- Özel hayatın gizliliği (ve korunması) (m.20),
- Konut dokunulmazlığı (m.21),
- Haberleşme özgürlüğü (m.22),
- Yerleşme ve seyahat özgürlüğü (m.23),
- Din ve vicdan özgürlüğü (m.24),
- Düşünce ve inanç özgürlüğü (m.25),
- Basın özgürlüğü (sürelili ve süresiz yayın hakkı, Basın araçlarının korunması, Kamu tüzel kişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı, Düzeltme ve cevap hakkı) (m.28),
- Dernek kurma özgürlüğü (m.33),
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı (m.34),
- Mülkiyet edinme hakkı (m.35) dir.

Hakların korunması ile ilgili hükümler (Hak arama hürriyeti, Kanunî hâkim güvencesi, Suç ve cezalara ilişkin esaslar); İspat hakkı; Temel hak ve hürriyetlerin korunmasıdır.

b) İsteme Hakları

Kişilerin devletten ve toplumdan isteyebilecekleri haklara isteme hakları denir. Anayasa'nın "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" bölümünde yer alan bu haklar,

- Ailenin korunması (m.41),
- Eğitim ve öğrenim hakkı (m.42),
- Çalışma ve sözleşme özgürlüğü (Ücrette adalet sağlanması) (m.48),
- Çalışma hakkı (m.49),
- Dinlenme hakkı (m.50),
- Sendika kurma hakkı (m.51),
- Toplu iş sözleşmesi hakkı (m.53),
- Grev hakkı (m.54),
- Sağlık çevre ve konut hakkı (m.57)

Bunun yanında,

- Kamu yararı (Kıyılardan yararlanma, Toprak mülkiyeti, Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması, Kamulaştırma, Devletleştirme ve özelleştirme),
 - Gençlik ve spor (Gençliğin korunması, Sporun geliştirilmesi ve tahkim),
 - Sosyal güvenlik hakları (Sosyal güvenlik hakkı, Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler, Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları),
 - Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması,
 - Sanatın ve sanatçının korunması,
 - Devletin iktisadî ve sosyal ödevlerinin sınırları olarak adlandırılan haklar
- bireyin isteme hakları olarak ifade edilebilir.

c) Katılma Hakkı

Kişinin siyasal gücün kullanılmasına katılmasını sağlayan haklara katılma hakları denir.

Bu haklar, Anayasa'nın "Siyasal Haklar ve Ödevler" başlığı altında düzenlenmiştir.

Anayasaya göre bunlar,

- Vatandaşlık hakkı (m.66),
- Seçme, seçilme hakları (m.67),
- Siyasal partilerle ilgili haklar (parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma, siyasî partilerin uyacakları esaslar) (m.68,69),
- Kamu hizmetlerine girme hakkı (hizmete girme ve mal bildirim hakkı) (m.70),
- Vatan hizmeti hakkı (m.72),

- Vergi ödevi (m.73),
- Dilekçe hakkı, bilgi edinme hakkı, kamu denetçisine başvurma hakkı (m.74) gibi hak ve özgürlüklerdir.

Temel haklardan bazıları, yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı, sağlık hakkı eğitim hakkı, dilekçe hakkı, özel yaşamın gizliliği ve seçme ve seçilme hakkıdır.

Yaşama Hakkı

Yaşama hakkı kişilerin en temel haklarından biridir. Yaşama hakkından mahrum olan biri diğer haklarından yararlanamaz. 1982 Anayasası'nın 17. maddesinde "Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir." ifadesiyle yaşama hakkı anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. 2004 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle maddenin devamındaki istisna hallerinden "mahkemelerce verilen idam cezalarının infazı" ibaresi çıkartılarak idam cezası da kaldırılmış, böylece yaşama hakkının önündeki engeller tamamen kaldırılmıştır.

Kişi Dokunulmazlığı

Kişi dokunulmazlığı, yaşama hakkını tamamlayıcı niteliktedir. Kişinin maddi ve manevi bütünlüğünü korumaya yönelik bir haktır. Kişi dokunulmazlığı Anayasa'nın 17. maddesinde "Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz." ifadeleriyle yer almıştır.

Sağlık Hakkı

Sağlık hakkı herkesin yaşamını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmek için devletten gerekli çalışmalarını yapmasını isteme hakkıdır. Devlet kişilerin sağlık haklarının gerçekleşmesi için sağlık kurumlarını oluşturarak halka sağlık hizmeti vermeli, koruyucu sağlık hizmetleri yürütmeli, kişileri sağlıklı ve dengeli bir biçimde beslenebilecekleri yaşam standardına ulaştırmak ve çevreyi insanların yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilecekleri duruma getirmelidir. Anayasa'nın 56. maddesi sağlık hakkına yer vermektedir.

6 TÜRK İDARE SİSTEMİ

İDARE HUKUKU

İdare hukuku, temeli anayasada belirlenen, idarenin faaliyet ve örgütlenmesine ilişkin kurallar öngören, kamuya tanınan üstünlük ve ayrıcalıklar ile bireye tanınan hak ve hürriyetlerin dengelenmesini sağlayan hukuk dalıdır.

İdare Hukuku'nun konusunu devlet idaresi (kamu idaresi) oluşturur.

İdare, kamu idaresi olarak, belli başlı iki anlamda kullanılmaktadır.

Organik Anlamda İdare: İdarenin, organı, kuruluşu, personeli, teşkilatı organik idaredir. Fonksiyonel **Anlamda İdare:** İdarenin faaliyetleri, eylemleri, işlemleri ve görevleri fonksiyonel idaredir.

Bir devletin belli başlı üç görevi vardır: Yasama, yürütme ve yargı görevi. Devlet bu görevlerini yerine getirmek için üç organa sahiptir. Yasama organı, yürütme organı ve yargı organı.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ İDARESİNİN GÖREVLERİ

Milli güvenliğin korunması: Türkiye de iç ve dış güvenliğin korunmasından ve Türk silahlı kuvvetlerinin yurt savunmasına hazır bulundurulmasından TBMM'ye karşı Cumhurbaşkanı sorumludur.

Kolluk faaliyetleri: İdarenin Kamu düzenini korumak ve sağlamak amacıyla yapmış olduğu faaliyetlerdir.

Kamu hizmetleri: İdare organlarının bayındırlık, eğitim, sağlık, haberleşme gibi konulardaki faaliyetleridir.

Özendirme ve destekleme (teşvik) faaliyetleri: İdare belirli kişi, sektör veya çalışmalarını kamu yararı amaçlı olarak destekleyebilir. Tarım ve sanayi teşvikleri bunlara örnek verilebilir. İç düzen (özyönetim) faaliyetleri: İdarenin doğrudan topluma yönelik olmayan, ancak kamuya karşı diğer görevlerini düzenli, etkin

ve amacına uygun olarak yerine getirebilmek için personel alımı, ihtiyaç duyduğu araç-gereç, malzemeyi ve taşınır-taşınmaz mallar ve maddi kaynakları sağlamaya yönelik faaliyetleridir.

Planlama faaliyetleri: Doğrudan idari fonksiyonun kapsamına girmeyen planlama faaliyetleri.

İDARE HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Asli Kaynaklar:

Anayasa
Kanun = KHK = Uluslararası Antlaşmalar
Yönetmelik
Diğer düzenleyici işlemler İdari teamül ve tatbikat Hukukun genel ilkeleri

Yardımcı Kaynaklar: Yargısal içtihatlar, Doktrin

İDARE HUKUKUNA HÂKİM OLAN İLKELER

İdareyi doğrudan etkileyen anayasal ilkeler:

- Hukuk devleti ilkesi
- Laiklik ilkesi
- İdarenin kanuniliği ilkesi
- Merkezden ve yerinden yönetim ilkeleri
- Yetki genişliği
- Kamu tüzel kişiliği
- İdarenin bütünlüğü ilkesi
- Kanunsuz emir
- Savunma alınmadan kamu görevlilerine disiplin cezası verilemeyeceği ilkesi

“Hukuk devleti ilkesi, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu âdil bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmekle kendini yükümlü sayan, bütün davranışlarında hukuk kurallarına ve Anayasa'ya uygun, bütün eylem ve işlemleri yargı denetimine bağlı olan devlet demektir”

Lâiklik, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması ve her vatandaş için vicdan hürriyetinin sağlanması demektir. Atatürk'e göre “lâiklik” yalnız din ve dünya işlerinin ayrılması demek değildir. Tüm yurttaşların

8 ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

KAVRAMLAR

- **Islahat:** Düzeltme, iyileştirme; Restorasyon, toplum hayatında belirli alanlarda yapılan düzeltmelerdir. Islahatlar ülkenin hukuk düzenine uygun olarak yapılır, zorlayıcı değildir.
- **İhtilal:** Halk hareketi sonucunda, baskı ve zor kullanarak, mevcut düzeni (rejimi) yıkarak yerine ilerici bir düzen (rejim) kurulması. Örn: Kurtuluş Savaşı, Fransız İhtilali
- **İnkılap:** Köklü yenilik demektir. Mevcut sistemin yerine ileri, çağdaş, modern sistem getirme.
- **İrtica:** Geriye dönüş. Mevcut düzenden (rejimden) daha geri olan bir düzeni (rejimi) getirme.
Örn: 31 Mart Olayı
- **Konfederasyon:** Egemenliklerini, hukuk yapılarını, devlet başkanlarını ve kimliklerinin koruyarak ortak bir amaç için anlaşma şartları altında birleşmiş bağımsız devletlerin oluşturduğu topluluktur. Örn: Avrupa Birliği.
- **Reform:** Sözcük Anlamı; Yeniden düzenlemektir.
• Tarihsel Anlamı: 16. Yüzyılda Katolik kilisesindeki bozulmaya son vermek için, kilise dışında başlayan, dinsel yenileşme hareketidir.
- **Rönesans:** Sözcük Anlamı; Yeniden Doğuştur.
• Tarihsel Anlamı:15. ve 16. Yüzyılda Batı Avrupa'da edebiyat ve güzel sanatlarda meydana gelen değişme ve gelişmelerdir.
- **Devrim:** İhtilalin, inkılaplarla desteklenmiş şekline denir.
- **Evrım:** Zaman içinde, baskı olmaksızın, halkın isteğiyle gerçekleşen uzun süreli değişim.
- **Federasyon:** Yerel güçlerin ve boy beylerinin bir araya gelerek oluşturdukları siyasi birliktir.
- **Islahat:** Düzeltme, iyileştirme; Restorasyon. Toplum hayatında belirli alanlarda yapılan düzeltmelerdir. Islahatlar ülkenin hukuk düzenine uygun olarak yapılır, zorlayıcı değildir.

AYDINLANMA DÖNEMİNDE AVRUPA'DA MEYDANA GELEN GELİŞMELER

18 ve 19. Yüzyılda devletlerarasındaki ilişkileri etkileyen iki önemli gelişme olmuştur.

- **Fransız Devrimi**
- **Sanayi Devrimi**

A. Fransız Devriminin getirdiği sonuçlar:

- 19. Yüzyılda toplumlar arasındaki ilişkileri Fransız devrimi ile ortaya çıkan özgürlük düşüncesi ve milliyetçilik akımı etkilemiştir.
- Özellikle milliyetçilik düşüncesi, bağımsızlık duygularının güçlenmesine neden olmuştur. Her millet kendi devletini kurmalıdır düşüncesi imparatorlukların yıkılmasına neden oldu. Millî devletler kuruldu.
- Fransız Devrimi'nin gerçekleşmesinde aydınlanma etkili oldu (Hürriyet, eşitlik, adalet ilkele-ri ortaya çıktı).
- Fransız devrimi ile yayılan eşitlik, özgürlük, adalet bağımsızlık gibi kavramlar devlet ve toplum hayatına girdi. İnsan hakları anayasalarla güvence altına alındı. Laiklik, devlet sistemi ve hukuk anlayışında yerini almaya başladı.

B. Sanayi Devrimi

- Bilim ve teknolojinin gelişmesi ile sanayi inkılabının temelleri atıldı.
- İngiltere'de başladı.
- Fabrikalaşma ile ucuz ve seri üretim gelişti.
- Ticaret canlandı.
- İnsan gücünün yerini makineler aldı.
- Sanayi inkılabı, Pazar ve hammadde arayışını başlattı.
- Bu nedenle sömürgecilik politikaları ortaya çıktı.

Sömürgecilik: Bir milletin başka milletleri siyasi ve ekonomik olarak egemenlik altına almasıdır.

Sonuçları:

- Sanayileşen devletler bu amaçla Güney Amerika, Afrika, Asya'nın belirli bölgelerinde sömür- geler elde ettiler.

- Bu konuda İngiltere başı çekerek sömürge imparatorluğu kurdu. Denizciliğe sömürgelerini elde tutabilmek için büyük önem verdi. İngiltere'yi Hollanda, Belçika ve Fransa izledi.
- Almanya ve İtalya ise siyasi birliklerini 19. Yüzyılın ikinci yarısında tamamlayarak kuvvetlendiler ve sömürgecilik faaliyetlerine girdiler.
- Rus Çarlığı ekonomik gelişimini hızlandırması için sıcak denizlere inmesi gerekiyordu. Ancak sıcak denizlere açılan yolların bir bölümü Osmanlının elinde idi.
- Balkan devletleri ise Osmanlıdan ayrılmış ancak huzurlu değildiler
- İsveç ve Norveç birleşik krallık şeklinde yönetiliyordu. Ayrılık bağımsız oldular
- Japonya sanayileşmesini hızlandırarak Avrupa devletleri ile rekabete başladı.
- Amerika ise İngiltere'ye karşı 18. Yüzyılın sonlarında General Washington önderliğinde bağımsızlık mücadelesini kazandılar. Bütün gücünü sanayileşmeye harcadı.
- Sanayi inkılabının etkileri günümüzde de devam etmektedir.

OSMANLI DEVLETİNİN ÇÖKÜŞ NEDENLERİ

A. Dış Nedenler

- Bilim teknikteki gelişmeleri izleyememesi
- Coğrafi keşifler ve yeni ticaret yollarının bulunması
- Fransız ihtilalinin yaydığı milliyetçilik düşüncesi ile çıkan ayaklanmalar
- Uzun süren savaşlar
- Kapitülasyonlar
- Jeopolitik Konum
- Borçlar ve Duyun-ı Umumiye
- Sanayileşmiş devletlerin Osmanlı üzerindeki emelleri

B. İç Nedenler

- Yönetimde bozulma: Sancak uygulamasından Kafes uygulamasına geçiş
- Toprak düzeni/ ekonomide bozulma: Dirlik sisteminden
- Eğitimde bozulma: Müspet bilimlerin öğretilmesinden dogmatik öğretime geçiş
- Orduda bozulma: Yeniçeriliğin ve tımar sisteminin dejenere olması
- Adalet sisteminde bozulma: Hukuk sisteminde liyakatten uzaklaşma ve çok başlılık

ÇÖKÜŞÜ ÖNLEME ÇABALARI: ISLAHAT HAREKETLERİ

A. III. Selim Dönemi

- Meşveret Meclisi
- Layihalar (Raporlar)
- Mühendishane-i Berr-i Hümayun

B. IV. Mustafa dönemi

C. II. Mahmut Dönemi

- İsyanın bastırılması ve Sened-i İttifak
- Yeniçeri Ocağının Kaldırılması (Vaka-i Hayriye)
- Arazi yazımı ve Nüfus Sayımı
- İlköğretimin zorunluluğu
- Tebaa arasındaki eşitlik
- Harbiye ve Tıbbiyenin açılması
- Takvim-i Vekayi'nin çıkışı

II. Mahmut dönemi siyasi olayları

- Sırp İsyanı
- Mora İsyanı ve Yunanistan'ın Bağımsızlığı
- Navarin olayı ve Mehmet Ali Paşa Olayı
- 1838 Balta Limanı Ticaret Antlaşması

Tanzimat Fermanı Ve Getirdiği Yenilikler

- Mal ve can güvenliğinin sağlanması
- Verginin kazanca göre alınması
- Yargılamanın açık ve adil olması
- Miras hakkının tanınması

1853-1856 Kırım Harbi ve Islahat Fermanı

Gayrimüslimlerin askere alınması
Gayrimüslimlerin devlet memuru olabilmeleri
Yabancıların Osmanlı azınlıklarıyla ilgilenme hakları
Yabancılara Osmanlı Devleti'nden okul ve kilise yapma, mülk edinme hakkı

I. Meşrutiyet'in İlanı: (23 Aralık 1876)

- Jön Türkler/ Genç Osmanlılar Hareketi (1865)
- Namık Kemal ve Ziya Paşa gibi aydınların oluşturduğu gruba Genç Osmanlılar veya Jön Türkler denirdi. Bu grup yanlarına Mithat Paşa'yı da alarak Meşrutiyeti ilan etmesi koşuluyla II. Abdülhamit'i tahta çıkardılar.
- 23 Aralık 1876 'da Kanuni Esasi hazırlanarak I. Meşrutiyet ilan edildi.
- Kanuni Esasi Osmanlı Devletinin Avrupai tarzda ilk anayasasıdır.
- Kanuni Esasiye göre iki tane meclis kuruldu.

Meclisi Mebusan (Üyelerini halk seçecek)

Meclisi Ayan (Üyelerini Padişah seçecek)

II. Meşrutiyet'in İlanı: (24 TEMMUZ 1908)

10 MEVZUAT

1. T.C. ANAYASASI

1. Anayasamız, Devletin şeklini nasıl tanımlar?
Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

2. Anayasamıza göre; Cumhuriyetin nitelikleri nelerdir?
Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

3. Anayasamız; Devletin bütünlüğü, Resmî dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti nasıl tanımlamıştır?
Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Milli marşı "İstiklal Marşı"dır. Başkenti Ankara'dır.

4. Anayasamızın Değiştirilemeyecek hükümleri hangileridir?
Anayasanın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.

5. Anayasamıza göre; Devletin temel amaç ve görevleri nelerdir?
Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve

manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

6. Anayasamız "Egemenlik" kavramını nasıl tanımlamıştır?

- **Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.**
- **Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.**
- **Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.**

7. Anayasamızda Yasama yetkisi kime aittir?
Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.

8. Anayasamıza göre; Yürütme yetkisi ve görevi kime aittir?
Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

9. Anayasamıza göre; Yargı yetkisi kime aittir?
Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.

10. Anayasamız "Kanun önünde eşitlik" kavramını nasıl tanımlamıştır?

- **Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.**
- **Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.**
- **Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.**

- Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.
- Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmelidirler.

11. Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ne anlama gelir?

Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

12. Anayasamıza göre; Temel hak ve hürriyetlerin niteliği nelerdir?

Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

13. Anayasamız; Temel Hak ve Hürriyetlerin sınırlanmasını nasıl tanımlar?

Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca kanunla sınırlandırılabilir.

14. Anayasamıza göre; Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasının durdurulması hangi esaslara bağlanmıştır?

Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

15. Anayasamıza göre Kişinin Hakları ve Ödevleri nelerdir?

- Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı
- Zorla çalıştırma yasağı
- Kişinin hürriyeti ve güvenliği
- Özel hayatın gizliliği ve korunması
- Yerleşme ve seyahat hürriyeti
- Din ve vicdan hürriyeti
- Düşünce ve kanaat hürriyeti
- Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti

- Bilim ve sanat hürriyeti
- Basın ve yayımla ilgili hükümler
- Toplantı hak ve hürriyetleri
- Mülkiyet hakkı
- Hakların korunması ile ilgili hükümler
- İspat hakkı
- Temel hak ve hürriyetlerin korunması

16. Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç hâkim önüne çıkarılma süresi en geç ne kadardır?

48 saat

17. Toplu olarak işlenen suçlarda hâkim önüne çıkarılma süresi ne kadardır?

En çok 4 gün

18. Özel Hayatın Gizliliği, Konut Dokunulmazlığı ve Haberleşme Hürriyeti'nin sınırlanması nasıl düzenlenmiştir?

Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık, genel ahlakın korunması ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla sınırlanabilir.

19. Yerleşme Hürriyeti ve Seyahat Hürriyeti'nin kanunla sınırlanması nasıl düzenlenmiştir?

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak; Seyahat hürriyeti, suç soruşturması ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek; amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

20. Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyetinin sınırlanması nasıl düzenlenmiştir?

Vatandaşlık ödevi ya da ceza soruşturması veya kovuşturması hallerinde sınırlama yapılabilir.

21. Anayasamızda Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler hangileridir?

- Ailenin korunması ve çocuk hakları
- Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi
- Kamu Yararı
- Çalışma ve sözleşme hürriyeti
- Çalışma ile ilgili hükümler
- Toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt
- Ücrette adalet sağlanması